

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.008.02.2023

Pan
Artur Piotrowski
Prezes Zarządu
Funduszu Wschodniego Sp. z o.o.
Fundusz Wschodni Sp. z o.o.
ul. Piękna 1, 15-282 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/073 Wsparcie rozwoju turystyki ze środków Programu
Przedsiębiorcza Polska Wschodnia – Turystyka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundusz Wschodni Sp. z o.o., ul. Piękna 1, 15-282 Białystok (dalej: <i>Spółka</i> albo <i>Pośrednik Finansowy</i>)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Artur Piotrowski – Prezes Zarządu Spółki (dalej: <i>Prezes Zarządu</i>) od 1 października 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Wykonywanie obowiązków określonych w umowie zawartej z Bankiem Gospodarstwa Krajowego (dalej: <i>BGK</i>)
Okres objęty kontrolą	Lata 2016–2023 (I kwartał), z możliwością wykorzystania danych i dokumentów z okresu wcześniejszego i późniejszego w zakresie związanym z przedmiotem kontroli
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Stanisław Żukowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/86/2023 z 24 kwietnia 2023 r. (akta kontroli str. 1)

¹ Dz.U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Spółka, w okresie objętym kontrolą, na ogół prawidłowo realizowała obowiązki Pośrednika Finansowego wynikające z zawartej z BGK umowy wdrożenia i zarządzania *Instrumentem Finansowym Pożyczka na Rozwój Turystyki*³.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Spółka osiągnęła wskaźniki dotyczące wdrażania *Instrumentu Finansowego*, do których zrealizowania zobowiązała się umową z BGK. Wypłaciła 100% *Limitu Pożyczki* na podstawie 136 pożyczek, z których 42 (30,9%) przypadło start-upom. Efektem prawidłowej realizacji umowy było dwukrotne skorzystanie przez BGK z *Prawa Opcji*, skutkujące zwiększeniem wkładu BGK z kwoty 10.000.000 zł do 19.999.999 zł.

Szczegółowa analiza pięciu rozpatrzonych pozytywnie wniosków o udzielenie pożyczek na kwotę 2.421.000 zł (11,9% wszystkich pożyczek) wykazała, że Pośrednik Finansowy dokonał rzetelnej oceny tych wniosków, z zachowaniem wymogów umowy z BGK oraz opracowanego przez siebie *Regulaminu udzielania pożyczek*. Wywiązał się także z obowiązków informacyjno-promocyjnych, realizowanych poprzez stworzenie wyodrębnionej zakładki na swojej stronie internetowej i działania zewnętrzne skierowane do potencjalnych odbiorców. Przełożyło się to na terminowe wykorzystanie pełnego limitu pożyczki. Udzielone wsparcie Spółka wypłaciła wszystkim przedsiębiorcom z zachowaniem umownego (90-dniowego) terminu. Regularnie i terminowo dokonywała również zwrotów środków z inwestycji do BGK oraz realizowała obowiązki sprawozdawcze. Wszystkie rozliczone pożyczki zostały objęte kontrolą „z za biurka”. Natomiast zrealizowane – zgodnie z przyjętym planem – „kontrole na miejscu” objęły 2,9% wypłaconych pożyczek, a osiągnięcie wymaganego wskaźnika (10%) nastąpi w przypadku zrealizowania kontroli ujętych w planie na 2023 rok.

Stwierdzone w toku kontroli NIK nieprawidłowości polegały na:

- niezaktualizowaniu na stronie internetowej Spółki *regulaminu udzielania pożyczek i Karty produktu* (załącznika regulaminu), mimo zmian w umowie z BGK polegających na przedłużeniu czasu obowiązywania rozwiązań mających na celu ograniczenie potencjalnych skutków gospodarczych epidemii Covid-19,
- nieodnotowywaniu dat wpływu wniosków o udzielenie pożyczki oraz innych dokumentów wymaganych umową pożyczki (w tym dotyczących jej rozliczenia), co uniemożliwiało bieżące monitorowanie i pełną ocenę terminowości działań Spółki i pożyczkobiorców.

Nie udokumentowano również przypadków negatywnego rozpatrzenia wniosków o pożyczki. W rezultacie, sposób prowadzenia naboru tych wniosków nie odpowiadał w pełni wymogowi ustalonymu w § 7 ust. 2 umowy z BGK, w myśl którego *wyбір ostatecznych odbiorców dokonywany jest w sposób przejrzysty i obiektywnie uzasadniony*. Zastosowany sposób naboru nie pozwalał na ustalenie skali zainteresowania pożyczką, liczby wniosków ani przyczyn niezakwalifikowania części z nich do udzielenia pożyczki.

Ponadto ustalono, że Spółka:

- nie w pełni wywiązywała się z obowiązku dochodzenia roszczeń z tytułu udzielonych pożyczek, wynikającego z § 12 umowy z BGK, gdyż mimo wystąpienia – w siedmiu z 27 analizowanych pożyczek – opóźnień w spłacie niektórych rat, nie zostały wysłane upomnienia lub wezwania do zapłaty, chociaż było to wymagane wewnętrzną procedurą windykacji,
- do 22 czerwca 2023 r. nie wywiązała się z – wynikającego z § 3 pkt 19 umowy z BGK, pkt VII ppkt 2 lit. c i e załącznika nr 2 do tej umowy oraz z przepisów z zakresu sprawozdawczości o udzielonej pomocy publicznej – obowiązku zgłoszenia informacji o zwiększeniu wartości pomocy *de minimis*, w związku z aneksowaniem dwóch umów, skutkującym zawieszeniem spłat rat pożyczek i zmniejszeniem ich oprocentowania.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Umowa zawarta z BGK w związku z realizacją *Strategii inwestycyjnej „Przedsiębiorcza Polska Wschodnia – Turystyka”*, finansowanej ze środków Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej. Umowa zwana dalej *umową z BGK*.

Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Spółka zawarła z BGK⁴ jedną umowę wdrożenia i zarządzania *Instrumentem Finansowym Pożyczka na Rozwój Turystyki*, tj. umowę nr 2/PPWT/12218/2018/III/DIF/142 z 8. listopada 2018 r. Na jej podstawie udzielała pożyczek jednostkowych na inwestycje zlokalizowane głównie na terenie województwa podlaskiego, które miały stanowić co najmniej 70% wartości zbudowanego *Portfela Pożyczek* (reszta jego wartości mogła być przeznaczona na inwestycje w pozostałych czterech województwach *Polski Wschodniej*). W umowie tej, wkład BGK ustalono na 10.000.000 zł (stanowiących limit pożyczki), a Spółki (jako pośrednika finansowego) – 204.082 zł. Zastrzeżono też prawo BGK do wniesienia – w ramach *prawa opcji*, na warunkach określonych w umowie – dodatkowego wkładu, co wiązało się również z dodatkowym wkładem Pośrednika Finansowego, proporcjonalnym do wartości dodatkowego wkładu BGK (§ 4 ust. 8 i 9 umowy). W związku z wykorzystaniem *prawa opcji*, ostatecznie wkład BGK wyniósł 19.999.999 zł, a Spółki – 408.321 zł⁵.

Termin obowiązywania umowy (do 31 grudnia 2030 r.) obejmował 18 - miesięczny okres budowy *Portfela*⁶ i okres wygaszania *Portfela* – nie dłużej niż 84 miesiące od dnia zakończenia budowy *Portfela*. Przewidziano możliwość wydłużenia okresu obowiązywania umowy o maksymalnie 24 miesiące, w przypadku skorzystania z „*prawa opcji*” (§ 5 umowy). Ustalono w umowie (§ 9) – wypłacane w okresach kwartalnych – wynagrodzenie Pośrednika Finansowego (opłata za zarządzanie) wynosiło: [1] w okresie budowy portfela – rocznie⁷ 2,79% przyznanego Pośrednikowi limitu pożyczki; [2] w okresie wygaszania portfela – rocznie 2,79% wykorzystywanego limitu pożyczki, według stanu na ostatni dzień roboczy kwartału poprzedzającego dany okres kwartalny, z uwzględnieniem dokonanych spłat jednostkowych pożyczek. Zastrzeżono, że w przypadku niewypłacenia przez Pośrednika na rzecz ostatecznych odbiorców 100% przyznanego limitu pożyczki, opłata za zarządzanie przysługuje w wysokości proporcjonalnej do kwoty tego limitu wypłaconego na rzecz ostatecznych odbiorców. Za uzyskanie lepszych wyników w realizacji *Strategii*, przewidziano możliwość wypłaty dodatkowego wynagrodzenia na rzecz Pośrednika Finansowego, na zasadach określonych w umowie (§ 9 ust. 5-7)⁸. (akta kontroli str. 12-150)

Do przedmiotowej umowy podpisano cztery aneksy. Aneks nr 1 z 16 kwietnia 2020 r. był związany z podjęciem działań mających na celu ograniczenie potencjalnych skutków gospodarczych epidemii Covid-19, zaś aneks nr 2 z 31 grudnia 2020 r. – z postępującą „*drugą falą*” zakażeń w trwającej epidemii Covid-19 i udostępnieniem Pośrednikowi Finansowemu szerszego spektrum możliwości działania w zaistniałej sytuacji, a ostatecznym odbiorcom – możliwości skorzystania z kolejnych rozwiązań łagodzących jej skutki. Aneksami nr 1 i 2 nadano nowe brzmienie *metryce Instrumentu Finansowego Pożyczka na Rozwój Turystyki i Karcie produktu*, a także umożliwiono Pośrednikowi Finansowemu m.in. obniżenie oprocentowania wobec zaległości w spłacie pożyczek spowodowanych skutkami Covid-19 do poziomu stóp referencyjnych w ramach przedmiotowego instrumentu finansowego oraz niepodejmowanie działań windykacyjnych do czasu zawarcia odpowiednich aneksów do umów inwestycyjnych. Zwiększono też (z 15% do 25% wypłaconego limitu pożyczki) pułap szkodowości, jaki Pośrednik Finansowy może pokryć ze środków instrumentu finansowego. Aneksem nr 3 z 21 stycznia 2021 r. sprostowano oczywistą omyłkę pisarską w umowie. Natomiast aneksem nr 4 z 25 listopada 2021 r. dokonano zmian mających charakter

⁴ Bank Gospodarstwa Krajowego – zamawiający, który wyłonił Pośrednika Finansowego (Spółkę) w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, w trybie przetargu nieograniczonego pt. *Wybór Pośredników Finansowych w celu wdrażania Instrumentów Finansowych "Pożyczka na Rozwój Turystyki"*.

⁵ Stosowne oświadczenia BGK o skorzystaniu z „*prawa opcji*” zostały złożone z datami 28 maja i 30 września 2020 r. Dotyczyły one dodatkowego wkładu BGK odpowiednio w wysokości 4.444.444 zł i 5.555.555 zł.

⁶ Okres budowy *Portfela* – w związku z zastosowaniem *prawa opcji* – dla dodatkowych wkładów ustalono kolejno na osiem i 10 miesięcy.

⁷ W przypadku niepełnego roku, wysokość opłaty podlega proporcjonalnemu zmniejszeniu.

⁸ Dodatkowe wynagrodzenie przewidziano za: [1] każde wsparcie udzielone przedsiębiorstwu start-up, ponad limit 15% udziału start-up w portfelu jednostkowych pożyczek – 0,05% średniej kwoty jednostkowych pożyczek w udziale BGK, udzielonych przedsiębiorstwom start-up w ramach tego limitu; [2] każde wsparcie udzielone przedsiębiorstwu o statusie Miejsca Przyjaznego Rowerzystom – 1% średniej kwoty jednostkowych pożyczek w udziale BGK, udzielonych w ramach limitu pożyczki.

techniczny, dotyczących załączników nr 3 i 4 do umowy (odpowiednio *Procedury składania rozliczeń operacji i Procedury sprawozdawczej*). (akta kontroli str. 151-214)

W latach 2018–2023 (do 31 marca 2023 r.), z tytułu realizacji umowy z BGK, Spółka otrzymała wynagrodzenie w łącznej kwocie 1.709.863 zł⁹, w tym w poszczególnych latach – 16.816 zł, 278.886 zł, 382.016 zł, 506.674 zł, 433.971 zł i w I kwartale 2023 roku – 91.500 zł.

(akta kontroli str. 563)

Realizacja umowy wdrożenia i zarządzania była przedmiotem kontroli przeprowadzonej w Spółce przez BGK (w lipcu 2019 roku), zakończonej protokołem z 27 maja 2020 r. Kontrola m.in. wykazała: [1] brak udokumentowania, że wybór pożyczkobiorców został dokonany w sposób nie prowadzący do konfliktu interesów; [2] niewskazanie w zawartych umowach pożyczek terminu na poinformowanie o kontroli doraźnej (na jeden dzień roboczy przed rozpoczęciem czynności kontrolnych); [3] nieprawidłowość w ustanowieniu zabezpieczenia jednej z pożyczek; [4] niewłaściwą treść – zamieszczanego na fakturach – zapisu informującego o współfinansowaniu wydatków ze środków budżetu państwa; [5] przypadki błędnego wprowadzenia danych w Platformie Obsługi Instrumentów Finansowych¹⁰ w zakresie form zabezpieczeń umów pożyczek, terminów spłat rat (w przypadku wpłat rat przed terminem, wprowadzano datę, na którą przypadał termin spłaty), numerów i dat faktur. Spółka zrealizowała zalecenia pokontrolne, o czym poinformowała BGK pismem z 7 sierpnia 2020 r. (akta kontroli str. 538-551)

2. Spółka ogłosiła nabór wniosków poprzez zamieszczenie informacji na stronie internetowej 8 listopada 2018 r. i prowadziła go w trybie ciągłym do zakończenia budowy Portfela Pożyczek (wyczerpania środków). Pierwszy złożony wniosek był opatrzony datą 10 grudnia 2018 r., a ostatni – 12 lipca 2021 r. Odnotowano wpływ 136 wniosków o udzielenie pożyczek jednostkowych, które rozpatrzono pozytywnie, przy czym 10 przedsiębiorców uzyskało po dwie pożyczki. Kwota wnioskowanych i udzielonych pożyczek wyniosła 20.408.320 zł, a oprocentowanie poszczególnych pożyczek – od 0,0375% do 2,87%. Wartość inwestycji, na które udzielono tych pożyczek – wynikająca ze złożonych wniosków – wynosiła 24.033.996 zł, a inwestycji rozliczonych – 24.229.481 zł. Na inwestycje zlokalizowane na terenie województwa podlaskiego przypadło 86,2% wartości udzielonych pożyczek (125 pożyczek na łącznie 17.584.552 zł), tym samym spełniony został wymóg § 7 ust. 7 umowy z BGK¹¹. (akta kontroli str. 564, 570-578, 689-692)

Najwięcej pożyczek trafiło do przedsiębiorców prowadzących lub zarządzających obiekty noclegowe (42 pożyczki)¹², obiekty gastronomiczne (26 pożyczek), zakłady fryzjerskie lub kosmetyczne (18 pożyczek) albo działalność związaną z infrastrukturą turystyki zdrowotnej (16 pożyczek). Pozostałe przedsięwzięcia, na które udzielono pożyczek (34), związane były z: [1] infrastrukturą sportowo-rekreacyjną (dziewięć pożyczek); [2] prowadzeniem lub wyposażeniem sklepów (sześć); [3] wytwarzaniem lub obrotem produktami regionalnymi i tradycyjnymi (pięć); [4] transportem turystycznym bądź działalnością w zakresie organizacji turystyki i pośrednictwa turystycznego (po trzy pożyczki); [5] inną działalnością powiązaną z możliwością świadczenia usług dla turystów (osiem pożyczek)¹³ w wysokości od 30.000 zł do 80.000 zł).

⁹ Z tego dodatkowe wynagrodzenie z tytułu wsparcia udzielonego przedsiębiorcom start-up wyniosło 1.785 zł, a za wsparcie przedsiębiorcom o statusie Miejsca Przyjaznego Rowerzystom – 20.933 zł.

¹⁰ Platforma internetowa służąca Pośrednikowi Finansowemu do przekazywania informacji o postępie rzeczowym i finansowym realizacji umowy z BGK. Dalej: *POIF*.

¹¹ Na inwestycje zlokalizowane w województwie podlaskim przypadać miało co najmniej 70% wartości zbudowanego *Portfela Pożyczek*, a pozostała jego część mogła być przeznaczona na inwestycje w pozostałych czterech województwach *Polski Wschodniej*.

¹² Były to pożyczki związane głównie z już funkcjonującymi obiektami noclegowymi (niekiedy także z powiązanymi z nimi obiektami gastronomicznymi), ale także na rozpoczęcie bądź rozwinięcie działalności w tym zakresie, np. na: uruchomienie miejsca do organizowania imprez integracyjnych z możliwością zakwaterowania, na terenie byłej kopalni torfu (500,0 tys. zł); zakup lokalu mieszkalnego z komórką lokatorską, z zamiarem wynajmu krótkoterminowego (66,0 tys. zł); zakup nieruchomości pod wynajem krótkoterminowy, jej remont i zakup wyposażenia (151,2 tys. zł); budowę trzech domków letniskowych, zakup ich wyposażenia i utworzenie infrastruktury towarzyszącej (300,0 tys. zł).

¹³ M.in. pożyczki na: zakup samochodu do przewozu zwierząt na targi i wystawy skierowane do turystów (38,0 tys. zł), zakup sprzętu do nagłaśniania – kompleksowej obsługi wydarzeń artystycznych (40,0 tys. zł), doposażenie studia fotograficznego w akcesoria i sprzęt fotograficzny oraz meble potrzebne do realizacji imprez okolicznościowych dla turystów (40 tys. zł), zakup towaru do prowadzonej działalności w zakresie profesjonalnego makijażu, aranżacja i zakup mebli do lokalu w celu przystosowania do sprzedaży stacjonarnej (30,0 tys. zł).

Większość pożyczek, tj. 116 (85,3% wszystkich), udzielono z przeznaczeniem na finansowanie projektów inwestycyjnych, zaś pozostałe pożyczki¹⁴ dotyczyły: w 17 przypadkach wsparcia na pokrycie bieżącej / obrotowej działalności przedsiębiorców, a w kolejnych trzech – takiej działalności i wydatków inwestycyjnych.

(akta kontroli str. 570-578)

W Spółce nie udokumentowano żadnego przypadku negatywnego rozpatrzenia wniosku o udzielenie przedmiotowej pożyczki, co wynikało z przyjętego (niesformalizowanego) sposobu przyjmowania takich wniosków. Kwestię też szerzej pisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Uniemożliwiało to m.in. dokonanie oceny skali zainteresowania przedsiębiorców tą pożyczką. W tym kontekście, Prezes Zarządu wyjaśnił, że *była ona duża. [...] świadczy o tym fakt, że Fundusz zgodnie z zapisami umowy udzielił wymaganej liczby i kwoty pożyczek. Oczywiście, osób zainteresowanych produktem było więcej. Nie jesteśmy w stanie określić dokładnej skali, ale szacujemy, że kilkuset przedsiębiorców skontaktowało się z Funduszem w celu uzyskania informacji (w szczególności był to kontakt telefoniczny lub osobisty w biurze). Część przedsiębiorców była zainteresowana ogólną informacją o pożyczce (kwoty, okres, oprocentowanie, itp.), a znaczna część potrzebowała środków i była gotowa składać wnioski o pożyczkę.*

(akta kontroli str. 689-692)

3. Spółka – stosownie do wymogu z § 3 pkt 4 umowy z BGK opracowała i wdrożyła *Regulamin udzielania pożyczek*¹⁵. Określone w nim parametry *Pożyczki na rozwój turystyki* oferowanej ostatecznym odbiorcom były zgodne z metryką tego instrumentu finansowego i kartą produktu *Pożyczki na rozwój turystyki*, stanowiącymi załączniki do umowy z BGK.

(akta kontroli str. 254 -537)

4. Stosownie do postanowień § 3 pkt 11 i § 18 umowy z BGK, Spółka prowadziła działania informacyjne i promocyjne *Projektu „Przedsiębiorcza Polska Wschodnia – Turystyka”*, przewidziane w załączniku nr 9 do tej umowy i w opracowanym *Planie działań komunikacyjnych*¹⁶. Działania te w szczególności polegały na:

- oznaczeniu znakiem Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju, BGK i znakiem promocyjnym Projektu: miejsca realizacji projektu (w siedzibie Spółki i Punkcie Konsultacyjnym w Suwałkach), dystrybuowanych materiałów promocyjnych (ulotki, plakat), dokumentów związanych z wdrażaniem instrumentu finansowego (m.in. wzorów wniosku, umowy pożyczki i załączników do nich) oraz dokumentów kierowanych do ostatecznych odbiorców;
- przekazywaniu informacji na cyklicznych, bezpośrednich spotkaniach z przedsiębiorcami lub ich organizacjami, na portalu społecznościowym (Facebook) i prezentacji produktu wybranym klientom Spółki¹⁷;
- utworzeniu zakładki dedykowanej instrumentowi finansowemu na stronie internetowej Spółki¹⁸.

Na stronie internetowej Spółki (w wyodrębnionej zakładce) zawarto – określone w pkt. 4 ppkt. 2 załącznika nr 9 do umowy z BGK – informacje o Projekcie, podstawowe informacje

¹⁴ Było to 20 z (75) pożyczek udzielonych po zmianach umowy z BGK aneksem nr 1 z 16 kwietnia 2020 r., którym dopuszczono wsparcie na przedsięwzięć, których celem jest pokrywanie wyłącznie bieżącej / obrotowej działalności ostatecznego odbiorcy.

¹⁵ Przyjęty uchwałą Zarządu Spółki nr 1/11/2018 z 8 listopada 2018 r., trzykrotnie aneksowany, tj. uchwałami Zarządu Spółki nr 1/12/2019 z 13 grudnia 2019 r. oraz nr 1/04/2020 i nr 2/12/2020, odpowiednio z 20 kwietnia i 31 grudnia 2020 r.

¹⁶ Plan ten został opracowany w Spółce i – zgodnie z umową – przekazany do BGK z zachowaniem 30-dniowego terminu liczonego od dnia podpisania umowy.

¹⁷ Według danych Spółki (odnotowanych w kwartalnych raportach z działań marketingowych) odbyły się m.in.: [1] spotkania z biurami rachunkowymi / doradcami – 19; [2] prezentacje produktu wybranym klientom (osobiście, telefon, mail) – 85; [3] przekazanie informacji do lokalnych mediów – 6 przypadków (w tym wywiad w telewizji regionalnej tvs24.pl); [4] rozmowa z koordynatorem Green Velo na województwo podlaskie; [5] wizyty u potencjalnych klientów (salony fryzjerskie, kosmetyczne itp.) – 23; [6] spotkania z instytucjami otoczenia biznesu – Klaster Instytucji Otoczenia Biznesu, Klaster Metalowy, Greenko – Centrum Badawczo - Rozwojowe, Klaster Marek Turystycznych Polski Wschodniej, a także: udział w konferencji zorganizowanej przez Suwalską Organizację Turystyczną, udział w konferencji *Biznes, Samorząd, Rozwój regionalny*, udział w śniadaniu biznesowym dla kilkudziesięciu przedsiębiorców w ramach współpracy z BNI Polska o. Białystok, zawarcie umowy o współpracy z Fundacją Technotalenty (możliwość finansowania firm z branży turystycznej), udział w Forum Biznesowym Pogranicza (stoisko i prezentacja). Nie prowadzono takich działań w II i IV kwartale 2020 roku (ze względu na duże zainteresowanie klientów) oraz w I, II i III kwartale 2021 roku (kiedy skupiono się na informowaniu klientów o działaniach osłonowych związanych z Covid-19).

¹⁸ <https://www.funduszwschodni.pl/nasze-pozyczki/pozyczka-na-rozwoj-turystyki/>.

o produkcie (określenie kręgu pożyczkobiorców, okres i kwoty pożyczki, jej koszty, przeznaczenie finansowania – cele inwestycji, dodatkowe elementy możliwe do finansowania w ramach inwestycji, zabezpieczenie pożyczki, ograniczenia w finansowaniu, wykluczenia z finansowania). Informacje te były zgodne z – stanowiącą załącznik do umowy z BGK i regulaminu udzielania pożyczek – kartą produktu, którą zamieszczono także w przedmiotowej zakładce. Znajdowały się w niej również regulamin udzielania pożyczek, wzór umowy o udzielenie pożyczki oraz wzory i formularze wymaganych dokumentów (w tym wniosku) z możliwością ich pobrania, a także dane kontaktowe do Spółki z możliwością bezpośredniego przesłania wiadomości. Zamieszczony na tej stronie regulamin udzielania pożyczek nie został zaktualizowany po ostatniej jego zmianie (wynikającej z aneksu nr 2 z 31 grudnia 2020 r. do umowy z BGK), co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 20-21, 33, 100-103, 579-631)

Prowadzenie tych działań w okresie budowy *Portfela* (grudzień 2018 – lipiec 2021) udokumentowano *Wykazem działań informacyjno-promocyjnych* (zawierającym spis działań podejmowanych w poszczególnych miesiącach) i kwartalnymi *Raportami z działań marketingowych w zakresie telemarketingu, marketingu szeptanego i innych*. (akta kontroli str. 606-621)

5. Badanie prawidłowości i sposobu udzielania pożyczek – przeprowadzone na próbie rozpatrzonych pozytywnie pięciu wniosków¹⁹ – wykazało, że oceny wniosków o udzielenie pożyczki dokonano z zachowaniem wymogów umowy z BGK, *Regulaminu udzielania pożyczek* oraz innych wewnętrznych procedur. W szczególności:

- Decyzje o udzieleniu pożyczek (na łączną kwotę 2.421.000 zł) zostały podjęte po przedłożeniu kompletnych wniosków (zgodnych z ustalonym wzorem), dotyczących kwalifikowalnych przedsięwzięć i zaproponowanych do finansowania kosztów.
- W oparciu o standardowo stosowany przez Pośrednika Finansowego *Model ratingowy do oceny przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą*, przeprowadzono analizę sytuacji ekonomiczno-finansowej wnioskodawców, obejmującą analizę wskaźnikową (rentowność, płynność bieżącą, zadłużenie, pokrycie majątku trwałego kapitałem stałym), analizę jakościową, sposobu i poziomu zabezpieczenia spłaty pożyczki.
- Zweryfikowano wywiązywanie się wnioskodawców z zobowiązań, w tym publicznoprawnych, m.in. poprzez wymóg przedłożenia zaświadczeń o braku zaległości podatkowych i składek ZUS.
- Oceny (zaopiniowania) wniosków dokonał pracownik Działu Analizy Ryzyka i Oceny Ryzyka, a decyzję o udzieleniu pożyczek podjął Komitet Kredytowy.
- O pozytywnym rozpatrzeniu wniosku poinformowano przedsiębiorców przedstawiając im do zaakceptowania pisemną ofertę udzielenia pożyczki.
- W trzech z pięciu analizowanych spraw, pracownik Pośrednika Finansowego sporządzający ocenę wniosku (opiniujący wniosek) oraz osoby podejmujące decyzję w sprawie udzielenia pożyczki złożyli oświadczenia o bezstronności w stosunku do przedsiębiorcy ubiegającego się o przyznanie pożyczki. W pozostałych dwóch sprawach takich oświadczeń nie złożono, gdyż obowiązek składania deklaracji w tej kwestii został wprowadzony dopiero uchwałami Zarządu Spółki nr 1/06/2020 z 1 czerwca 2020 r. i nr 1/01/2021 z 31 stycznia 2021 r. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *umowa łącząca Fundusz z BGK [...] nie wymagała od Funduszu wymogu przygotowania oświadczeń o zachowaniu bezstronności w stosunku do przedsiębiorców ubiegających się o pożyczkę. Zapisy umowy operacyjnej zawierały wzmiankę, że wybór ostatecznych odbiorców dokonywany jest w sposób przejrzysty, obiektywnie uzasadniony i nie może prowadzić do powstania konfliktu interesów. Do tych zapisów umowy się stosowaliśmy. W trakcie kontroli projektu przez pracowników BGK zwrócono uwagę, że wskazane jest, aby stan faktyczny był potwierdzony przez oświadczenie. W dniu 1 czerwca 2020 r. została przygotowana wewnętrzna procedura, w której pojawiły się oświadczenia*

¹⁹ Dobranej spośród wniosków o najwyższe kwoty pożyczki (umowy o nr.: 2218004, 2218054, 2218076, 2218133, 2218136). W próbie tej znalazły się po dwa wnioski przedsiębiorców mających status Miejsca Przyjaznego Rowerzystom (dalej MPR) i start - up.

członków Komitetu Kredytowego, a 31 stycznia 2021 r. procedura została zmieniona i przygotowana nowa na podstawie wytycznych otrzymanych z BGK.

- W procesie oceny wniosków zweryfikowano i wykluczono możliwość „nakładania się” finansowania inwestycji przyznawanego w formie pożyczki z finansowaniem z innych funduszy, programów, środków i instrumentów Unii Europejskiej, a także innych źródeł pomocy krajowej i zagranicznej, poprzez weryfikację danych na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-unduszach/projekty/listaprojektow/lista-projektow-realizowanych-z-funduszy-europejskich-w-polsce-w-latach-2014-2020>, a także w oparciu o listę przypadków udzielenia pomocy publicznej na stronie <https://sudop.uokik.gov.pl/search/aidBeneficiary>.
- Z przedsiębiorcami zawarto umowy o udzieleniu pożyczki, w których ujęto elementy określone w umowie z BGK (§ 7 ust. 9 umowy) i załącznikach do niej oraz zastosowano prawidłowe oprocentowanie pożyczki, z uwzględnieniem – obowiązującej w dniu zawarcia umowy – stopy bazowej ogłaszanej przez Komisję Europejską, zgodnie z Komunikatem Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych.
- Dopełniono obowiązków wynikających z udzielenia pomocy *de minimis*, określonych w pkt. VII ppkt 2 załącznika nr 2 do umowy z BGK, w szczególności zbadano dopuszczalność jej udzielenia i wydano stosowne zaświadczenia o jej udzieleniu. Za pośrednictwem systemu SHRIMP2 dokonano również zgłoszenia faktu udzielenia takiej pomocy właściwym organom i dopełniono obowiązków sprawozdawczych, przy czym nie dokonano tego w innym przypadku, tj. dotyczącym przedsiębiorcy objętego równoległe prowadzoną kontrolą NIK, w sytuacji zwiększenia wielkości pomocy w rezultacie zawarcia aneksu do umowy pożyczki, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W Spółce nie odnotowywano dat wpływu – składanych przez przedsiębiorców – wniosków o udzielenie pożyczki oraz innych dokumentów, co uniemożliwiało przeprowadzenie pełnej oceny terminowości podejmowanych działań Spółki oraz przedsiębiorców. Kwestię tę szerzej opisano w dalszej części wystąpienia, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 538-553, 632-652, 658-688, 696)

6. W toku procesu rozpatrywania wniosku ani bezpośrednio przed podjęciem decyzji o udzieleniu pożyczki pracownicy Spółki nie przeprowadzali wizytacji u wnioskodawcy. Czynności takiej nie przewidziano w umowie z BGK (metryce instrumentu finansowego), regulaminie udzielania pożyczek ani innych dokumentach dotyczących rozpatrywania wniosków o udzielenie pożyczki.

(akta kontroli str. 12-45, 61-70, 215-504)

7. Spółka osiągnęła wskaźniki dotyczące wdrażania Instrumentu Finansowego, do których zrealizowania została zobowiązana umową z BGK, tj.:

- wypłaty 100% *Limitu Pożyczki* z przeznaczeniem na wsparcie działalności turystycznej i okołoturystycznej ostatecznych odbiorców w okresie budowy Portfela, zgodnie z zasadami i warunkami udzielania Jednostkowych Pożyczek, określonymi w umowie,
- udzielenia co najmniej 75 jednostkowych pożyczek, których liczbę – w związku ze skorzystaniem przez BGK z *prawa opcji* i zwiększeniem limitu *Pożyczki* – zwiększono kolejno o 27 i 34, tj. do 136 pożyczek,
- liczby jednostkowych pożyczek udzielonych start-upom, wynoszącej nie mniej niż 15% udziału w Portfelu Pożyczek.

Wypłacono 100% *Limitu Pożyczki*, udzielając łącznie 136 jednostkowych pożyczek, w tym 42 (30,9% ogółu) przypadło start-upom i 16 (11,8% ogółu) – przedsiębiorcom posiadającym status MPR. Pierwszą pożyczkę wypłacono 21 grudnia 2018 r., a ostatnią – 10 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 27-28, 555-564, 570-578, 653-657)

8. Wypłaty całkowitych kwot wszystkich 136 jednostkowych pożyczek zostały dokonane ostatecznym odbiorcom z zachowaniem 90-dniowego terminu (liczonego od dnia zawarcia umowy pożyczki), tj. zgodnie z postanowieniami pkt. VIII ppkt 3 *Metryki Instrumentu Finansowego* stanowiącej załącznik nr 2 do umowy z BGK, przy tym 103 pożyczki wypłacono w terminie do 14 dni, kolejne 15 pożyczek – do 30 dni, po dziewięć pożyczek – do 60 dni oraz od 61 do 90 dni od zawarcia umowy pożyczki.

(akta kontroli str. 653-657)

9. Stosownie do wymogów § 16 umowy z BGK, Pośrednik Finansowy – w trybie i zakresie określonym w załączniku nr 4 do tej umowy (*Procedura sprawozdawcza*) – poprzez POIF przekazywał do BGK sprawozdania z przebiegu realizacji umowy wdrożenia i zarządzania. Obowiązywała zasada przekazywania informacji w trybie ciągłym w wersji elektronicznej (w miarę postępu realizacji umowy) oraz potwierdzania prawidłowości przekazanych danych według stanu na koniec miesiąca, a od 25 listopada 2022 r. – na koniec kwartału (w terminie do 10 dnia kalendarzowego miesiąca następnego od daty zakończenia danego okresu sprawozdawczego) w formie oświadczenia w wersji papierowej.

Z analizy sprawozdań złożonych przez Pośrednika Finansowego za grudzień lat 2018–2021 i IV kwartał 2022 roku wynikało, że:

- w sprawozdaniach zawarto wymagane przez BGK i zgodne ze stanem faktycznym dane o liczbie objętych wsparciem ostatecznych odbiorców i łącznej kwocie wsparcia (wersje elektroniczne obejmowały: szczegółowe listy wspartych przedsiębiorców, dane z umów, informacje o przeprowadzonych kontrolach), a stwierdzona rozbieżność danych w sprawozdaniu za grudzień 2021 roku została skorygowana przez Pośrednika Finansowego w sprawozdaniu za następny miesiąc²⁰;
- oświadczenia potwierdzające prawidłowość danych zwartych w sprawozdaniach / POIF zostały sporządzone i przekazane w wymaganym terminie, z wyjątkiem jednodniowego opóźnienia w styczniu 2023 roku.

Zakres sprawozdawanych danych nie obejmował informacji o utworzonych / utrzymanych miejscach pracy (kwestię tę opisano szerzej w pkt. 14 wystąpienia pokontrolnego).

Wszystkie objęte analizą sprawozdania zostały zaakceptowane przez BGK, przy czym w przypadku sprawozdania za IV kwartał 2022 roku, Pośrednik Finansowy był wezwany do jego korekty, z uwagi na rozbieżność danych (w zakresie kapitału przekazanego przez ostatecznych odbiorców) między zawartymi w oświadczeniu do sprawozdania a zaczytanymi z POIF. Była to jedna z dwóch korekt złożonych w okresie objętym kontrolą (druga dotyczyła sprawozdania za kwiecień 2019 roku).

(akta kontroli str. 32, 79-84, 206-211, 697-698, 712-785, 948-953)

10. Za okres od początku realizacji umowy z BGK do 31 marca 2023 r. Pośrednik Finansowy przekazał do BGK łącznie 7.883.551 zł zasobów zwróconych²¹, w tym: 7.462.113 zł kapitału, 367.585 zł odsetek (umownych, za opóźnienia w spłacie rat pożyczek, umownych windykowanych i karnych windykowanych)²², 38.522 zł odsetek od lokowania środków wkładu BGK i 15.331 zł odsetek od zasobów zwróconych.

Analiza przepływów pieniężnych za IV kwartały lat 2018–2022, obejmująca 2.368.254 zł zasobów zwróconych, wykazała, że:

- uzyskane środki finansowe były przekazywane do BGK w okresach miesięcznych, najpóźniej do 15 dnia po zakończeniu miesiąca, w którym zasoby zwrócone wystąpiły, tj. z zachowaniem wymogów ustalonych w pkt. IV. 6 i 8 załącznika nr 3 do umowy z BGK (*Procedura składania rozliczeń operacji*),
- w przypadku czterech z 13 miesięcy, za które dokonano przekazania środków, kwoty środków zwróconych odpowiadały kwocie wygenerowanych przychodów, a przypadku pozostałych dziewięciu miesięcy wystąpiły między nimi różnice.

(akta kontroli str. 22, 71-78, 197-205, 786-798)

Rozbieżności między kwotami środków zwróconych a kwotami wygenerowanych przychodów (kapitału lub odsetek) dotyczyły:

²⁰ W Sprawozdaniu z Postępu nr 2 podano niższą od rzeczywistej o 8.400 zł ogólną kwotę środków krajowych Budżetu Państwa (wykazano 19.991.599 zł zamiast 19.999.999 zł) oraz niższy o taką samą kwotę udział tych środków w zakresie Opcji 2 (podano 5.547.155 zł zamiast 5.555.555 zł), a zarazem o taką samą kwotę zawyżona została wartość wkładu Pośrednika Finansowego. Według wyjaśnienia Prezesa Zarządu, przy wprowadzaniu do POIF umów 2218106 oraz 2218108 omyłkowo w udziale BGK została podana wartość 95 % zamiast 98% (wprowadzane ręcznie przy definiowaniu umowy w POIF). Przepływy finansowe zostały zrealizowane wg. prawidłowych wartości tj. zrealizowane w udziale BGK 98% i FW 2%. Był to błąd pracownika Funduszu, który w dniu 5 stycznia 2022 na etapie weryfikacji przez BGK został poprawiony.

²¹ Zasoby Zwrócone – środki zwrócone przez ostatecznych odbiorców w związku z udzielonymi jednostkowymi pożyczkami, odpowiadające udziałowi BGK, w tym zwroty kapitału, odsetki i wszelkie inne przychody wygenerowane przez jednostkowe pożyczki, a także wszelkie przychody wygenerowane na tych środkach na poziomie Pośrednika Finansowego.

²² W tym odsetki: umowne – 342.548,45 zł; za opóźnienia w spłacie rat pożyczek – 24.092,65 zł, umowne windykowane – 115,45 zł i karnie windykowane – 828,94 zł).

- a) różnic pomiędzy kwotami, które w danym miesiącu zostały zewidencjonowane jako wpływy z tytułu zwrotu kapitału oraz odsetek umownych lub za opóźnienia w spłacie a kwotami odprowadzonymi do BGK, tj.:
- w 2020 roku: w październiku – głównie niedopłata w odsetkach (5,77 zł), w listopadzie – niedopłata w kapitale (61,22 zł) i nadpłata w odsetkach (70,78 zł), w grudniu – głównie niedopłata w odsetkach (89,13 zł),
  - w 2021 roku: w październiku – nadpłaty w kapitale (1.742,12 zł) i odsetkach (17,03 zł), w listopadzie – niedopłaty w kapitale (174,88 zł) i odsetkach (3,13 zł), w grudniu – niedopłata w kapitale (105,80 zł) i nadpłata odsetkach (0,91 zł),
  - w 2022 roku: w październiku – niedopłaty w kapitale (2.764,87 zł) i odsetkach (15,30 zł), w listopadzie – nadpłaty w kapitale (2.752,86 zł) i w odsetkach (16,93 zł);
- b) różnic pomiędzy stanem środków pozyskanych na koniec miesiąca (w ujęciu narastającym) a sumą środków odprowadzonych do BGK, tj.:
- w 2020 roku: w październiku, listopadzie i grudniu – nadpłaty w odsetkach (odpowiednio 614,51 zł, 685,29 zł i 596,16 zł) oraz niedopłaty w kapitale (848,15 zł, 909,37 zł i 910,17 zł),
  - w 2021 roku: w październiku, listopadzie i grudniu – niedopłaty w odsetkach (odpowiednio: 7,72 zł, 10,85 zł i 9,94 zł), a nadpłaty w kapitale (805,65 zł, 630,77 zł i 524,97 zł),
  - w 2022 roku: w październiku – niedopłaty w odsetkach (16,85 zł) i kapitale (2.317,81 zł), w listopadzie i grudniu – nadpłaty głównie w kapitale (odpowiednio 435,05 zł i 435,06 zł).

Prezes Zarządu wyjaśnił: *rozbieżności wynikają z faktu ręcznego rozliczania przelewów (mechanizm zacyfrowania z pBazy został wprowadzony w 2022 roku). Nadpłaty cały czas są rozliczane ręcznie. Zdarzały się sytuacje, że jedna z nadpłat została pominięta (wymagalność była we wcześniejszym miesiącu już po przekazaniu kapitału za dany miesiąc). W następnym miesiącu różnica była wyrównywana. Mogły też pojawić się korekty rozliczeń przelewów przy ustalaniu sald rocznych i wówczas również wymagany kapitał czy odsetki były doliczane do miesiąca, kiedy były wymagane.* (akta kontroli str. 786-794, 955-958)

11. Zadania polegające na prowadzeniu monitoringu realizacji inwestycji wspartych środkami Instrumentu Finansowego Pożyczka na Rozwój Turystyki, a także sprawozdawczości z tego zakresu, realizowane były przez jednego pracownika Działu Prawno-Administracyjnego. Kontrole „zza biurka” wykonywało dwóch pracowników tego Działu. Zadania te nie zostały im przypisane do realizacji w formie pisemnych zakresów czynności (takich dokumentów nie sporządzono). W Spółce nie wdrożono wewnętrznych procedur dotyczących sprawozdawczości i monitoringu. Obowiązywały w tym zakresie postanowienia umowy z BGK (w zakresie sprawozdawczości – zasady określone w załączniku nr 4). Określenie zadań w zakresie monitoringu i kontroli realizacji inwestycji oraz przypisanie ich poszczególnym komórkom organizacyjnym nastąpiło w załączniku nr 1 do umowy z BGK (*Biznes plan*, stanowiący element oferty złożonej do BGK).

Do prowadzenia „kontroli na miejscu” u odbiorców ostatecznych zostali wyznaczeni Prezes i Wiceprezes Zarządu oraz doradca biznesowy zatrudniony w Spółce, na podstawie pisemnego upoważnienia (nr 1/2018 z 3 września 2019 r.) podpisanego przez Zarząd Pośrednika Finansowego. Upoważniało ono do przeprowadzania kontroli wszystkich beneficjentów umów inwestycyjnych, realizowanych w ramach *Projektu* w zakresie realizacji zapisów tych umów (w terminie ważności upoważnienia, tj. do 31 grudnia 2030 r.). Dodatkowo, przed rozpoczęciem kontroli, wystawiane było imienne zlecenie kontroli u konkretnego przedsiębiorcy.

Zarząd Spółki ustalił pisemne zasady przeprowadzania kontroli, które były zgodne z uregulowaniami zawartymi w załączniku nr 6 do umowy z BGK, a dodatkowo określały sposób wyboru ostatecznych odbiorców do kontroli.

Pracownikom realizującym zadania wynikające z umowy z BGK zapewniono właściwe warunki lokalowe i wyposażenie miejsca pracy. Dwaj pracownicy zajmujący się monitorowaniem, sprawozdawczością, a także kontrolami „zza biurka”, pracowali w odrębnym pomieszczeniu, które stanowiło miejsce pracy trzech pracowników. Zapewnione im zostały

odpowiednio wyposażone stanowiska pracy. Każdy z nich miał do dyspozycji komputer stacjonarny z niezbędnym oprogramowaniem biurowym, dostępem do Internetu i POIF, a także komputer przenośny. Pomieszczenie było wyposażone w urządzenie wielofunkcyjne (drukarka/ kopiarka/skaner) i telefon. (akta kontroli str. 32, 79-82, 206-210, 697-698)

12. Z analizy terminowości spłat pożyczek – przeprowadzonej na losowo wybranej próbie 27 umów (stanowiącej 20% ogółu zawartych umów), na podstawie których udzielono pożyczek o łącznej wartości 3.643.542 zł²³ – wynikało, że Spółka nie w pełni wywiązywała się z obowiązku dochodzenia roszczeń, wynikającego z § 12 umowy z BGK i postanowień procedury windykacyjnej ustalonej w załączniku nr 5 do tej umowy (w szczególności pkt 3.3 tej procedury). Nie zostały bowiem wystawione upomnienia bądź wezwania do zapłaty, chociaż wystąpiły opóźnienia w spłacie rat pożyczek, które – stosownie do obowiązującej w Spółce wewnętrznej procedury dochodzenia windykacji²⁴ – obliowały do podjęcia takich działań. W badanej próbie stwierdzono, że:

- w przypadku 16 z tych pożyczek spłaty rat przebiegały na ogół zgodnie z harmonogramem (występujące – w siedmiu z nich – opóźnienia nie przekroczyły 14 dni);
- opóźnienia od 14 do 30 dni, wystąpiły w trakcie spłaty 11 pożyczek, w związku z czym w zakresie pięciu z nich zastosowano przypomnienia w formie wiadomości sms lub mailowych, a ponadto – jak wyjaśnił Prezes Zarządu – w przypadku takich opóźnień nawiązywano z pożyczkobiorcami kontakt telefoniczny (podejmowanie takich działań wyjaśniających, dla opóźnień w spłacie powyżej 14 dni, przewidziane było w załączniku nr 1 do umowy z BGK – *Biznes Planie*),
- opóźnienia powyżej 30 dni w spłacie niektórych rat wystąpiły w siedmiu analizowanych pożyczkach, z tego w dwóch pożyczkach były one większe niż 90 dni, co – zgodnie z wewnętrzną procedurą windykacji – powinno skutkować wysłaniem upomnień bądź także wezwań do zapłaty, jednak to nie nastąpiło (szerzej te kwestię opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*);
- w sytuacji wystąpienia jakiegokolwiek opóźnienia w spłacie raty pożyczki, każdorazowo automatycznie były naliczane odsetki z tego tytułu (w systemie *pBaza*, po uprzednim zacytaniu przelewów z bankowości elektronicznej BGK),
- na 31 maja 2023 r. zostało spłaconych pięć objętych analizą pożyczek (w tym trzy przed umownym terminem), a pozostałe 22 pożyczki były w trakcie spłaty i żadna z nich nie została wypowiedziana przez Pośrednika Finansowego.

(akta kontroli str. 30, 85-92, 799-897, 948-952)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że *klienci, którzy opóźniają się z ratami są poddawani „miękkiej windykacji” w bardzo różny sposób, który jest uzależniony od konkretnego klienta, jak również i zaufania, które do niego posiadamy. Standardowe działanie to telefon / mail wykonany do klienta z zapytaniem o przyczynę opóźnienia i prośbą o określenie terminu wpłaty. W zdecydowanej ilości przypadków na tym się kończą działania, ze względu na fakt, że klient określa jaki ma problem (organizacyjny, finansowy) oraz czas, w którym ureguluje opóźnioną płatność. W przypadkach bardziej skomplikowanych kontaktujemy się dodatkowo z poręczycielami (jeżeli inne osoby poręczały) lub organizujemy bezpośrednie spotkania z przedsiębiorcami w miejscu ich zamieszkania/działalności gospodarczej. Analiza portfela pożyczkowego wskazuje, że podejmowane działania są adekwatne do sytuacji (wysoka jakość ww. portfela pożyczkowego).* (akta kontroli str. 948-952)

²³ Z kwoty tej na dzień 31 maja 2023 r. pożyczkobiorcy spłacili 1.455.924 zł.

²⁴ W umowie z BGK i załączniku nr 5 do tej umowy – *Procedura windykacyjna* nie określono terminów podejmowania poszczególnych czynności windykacyjnych. Znalazło się w niej natomiast odesłanie do stosowanych przez Pośrednika Finansowego procedur dochodzenia wierzytelności od jego klientów. W wewnętrznej procedurze Spółki dotyczącej windykacji ustalono m.in., że upomnienie jest wysyłane w przypadku braku wpłaty w terminie 30 dni, a wezwanie do zapłaty – w przypadku braku zapłaty i przekroczenia terminu spłaty zadłużenia o ponad 90 dni. Natomiast w załączniku nr 1 do umowy z BGK (*Biznes Plan*), do którego założeń zobowiązał się stosować Pośrednik Finansowy (stosownie do § 6 ust. 1 umowy z BGK), zapisano, że: [1] w przypadku opóźnień w spłacie pożyczki przekraczających 14 dni podejmowane są działania wyjaśniające, w szczególności: kontakt telefoniczny lub wizyta u Pożyczkobiorcy (w celu wyjaśnienia przyczyn opóźnienia oraz ewentualnej pomocy poprzez konsultacje i doradztwo w znalezieniu drogi służącej rozwiązaniu problemu z obsługą pożyczki); [2] w przypadku bezskuteczności tych działań, wysyłane są wezwania do zapłaty, a o opóźnieniach w regulowaniu pożyczki zawiadamiani są również poręczyciela; [3] jeżeli opóźnienia w spłacie pożyczki przekraczają 60 dni, a pożyczkobiorca nie zgłosił się w celu wyjaśnienia przyczyn takiego stanu rzeczy i podjęcia postępowania naprawczego, pozostała do spłaty kwota pożyczki zostaje poddana procedurze windykacji sądowej.

13. Stosownie do postanowień pkt IV ppkt 2 załącznika nr 6 do umowy z BGK (*Zasady przeprowadzania kontroli u Ostatecznych Odbiorców*), wszystkich odbiorców ostatecznych objęto kontrolami „zza biurka”. Przeprowadzili je pracownicy Pośrednika Finansowego po przedłożeniu przez pożyczkobiorców rozliczeń pożyczek. Ich przeprowadzenie udokumentowano na szczegółowych zestawieniach rozliczenia pożyczki, poprzez zamieszczenie na nich odcisku pieczęci z datą i podpisem osoby przeprowadzającej kontrolę oraz zakresem kontroli, obejmującym: [1] potwierdzenie wydatkowania środków pożyczki; [2] weryfikację celu na jaki zostały wydatkowane środki pożyczki; [3] dokumentację potwierdzającą wykluczenie nakładania się finansowania przyznanego z EFSI, z innych funduszy, programów, środków instrumentów Unii Europejskiej, a także innych źródeł pomocy krajowej i zagranicznej. W przypadku kontroli „zza biurka” nie wydawano zaleceń pokontrolnych. (akta kontroli str. 36, 93-96, 632-646, 900)

Do końca maja 2023 roku „Kontrolą na miejscu”²⁵ pracownicy Pośrednika Finansowego objęli wykorzystanie pięciu (z ogółem 136) pożyczek. Były to cztery kontrole ujęte w planie kontroli na 2019 rok i jedna kontrola doraźna w 2020 roku²⁶. Wyboru podmiotów do kontroli planowych dokonano 25 września 2019 r. metodą losową, spośród 21 podmiotów spełniających kryteria do przeprowadzenia kontroli. Na lata 2020–2022 nie sporządzano harmonogramów kontroli, gdyż 23 marca 2020 r. Zarząd Spółki – w związku z wprowadzeniem stanu epidemicznego – podjął uchwałę o zawieszeniu planów kontroli projektów realizowanych we współpracy z BGK²⁷. W zakresie planów kontroli, które nie zostały jeszcze opracowane – tą samą uchwałą – ustalono, że okres na ich przygotowanie i zatwierdzenie zostaje przedłużony do 30 dni roboczych od dnia odwołania stanu epidemicznego²⁸. Plan kontroli na 2023 rok (sporządzony 19 sierpnia 2022 r.) obejmował 10 pożyczkobiorców wybranych losowo spośród 116 przedsiębiorców²⁹ spełniających kryteria do przeprowadzenia kontroli. W obu przypadkach, proces doboru próby udokumentowano *protokołami doboru próby beneficjentów w ramach realizacji programu Pożyczka na Rozwój Turystyki*. Doboru próby i przeprowadzenia kontroli dokonano zgodnie z zasadami określonymi w pkt. IV-V i VIII załącznika nr 6 do umowy z BGK.

Odnosząc się do kwestii niewznowienia prowadzenia kontroli „na miejscu” u ostatecznych odbiorców wraz ze zniesieniem stanu epidemii (16 maja 2022 r.³⁰), Prezes Zarządu wyjaśnił, że Zarząd podjął uchwały (nr 2/12/2012 z 16 grudnia 2019 r. i nr 1/6/2022 z 13 czerwca 2022 r.) o nieprzeprowadzaniu takich kontroli w 2020 roku i 2022 roku. Na 2022 rok planu kontroli nie sporządzono, a plan na 2023 rok będzie realizowany w III i IV kwartale tego roku. (akta kontroli str. 898-934, 948-954)

NIK zauważa, że planowymi „kontrolami na miejscu” objęto 2,9% ogółu zawartych umów pożyczek, przy czym zrealizowanie kolejnych 10 takich kontroli zaplanowanych na 2023 rok pozwoli na spełnienie warunku objęcia tymi kontrolami co najmniej 10% zawartych umów pożyczki (stosownie do wymogu z pkt. IV ppkt. 3.1 załącznika nr 6 do umowy z BGK). (akta kontroli str. 36, 93-96)

Zakres „kontroli na miejscu”, przeprowadzonych w 2019 roku, obejmował: [1] potwierdzenie wydatkowania środków pożyczki; [2] weryfikację celu na jaki zostały wydatkowane środki pożyczki; [3] dokumentację potwierdzającą wykluczenie nakładania się finansowania z EFSI, z innych funduszy, programów, środków i instrumentów Unii Europejskiej, a także innych źródeł pomocy krajowej i zagranicznej; [4] inne obowiązki z umowy inwestycyjnej³¹.

²⁵ Tj. w siedzibie / miejscu prowadzenia działalności / miejscu realizacji inwestycji ostatecznego odbiorcy.

²⁶ Kontrola doraźna została przeprowadzona 16 listopada 2020 r. u przedsiębiorcy, którego kontrahent poinformował Pośrednika Finansowego o nieterminowym regulowaniu przez pożyczkobiorcę należności z tytułu rozliczeń za roboty budowlane realizowane u pożyczkobiorcy.

²⁷ Uchwała nr 1/03/2020.

²⁸ Z dniem 16 maja 2022 r. „stan epidemii” zmieniony został na „stan zagrożenia epidemicznego”. Nastąpiło to rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz. 1025).

²⁹ 20 kolejnych nie spełniało kryteriów określonych w pkt. 1 a Regulaminu Kontroli lub były podmiotami wcześniej kontrolowanymi.

³⁰ Z dniem 16 maja 2022 r. „stan epidemii” zmieniony został na „stan zagrożenia epidemicznego”. Nastąpiło to rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 maja 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz.U. poz. 1025).

³¹ W zawiadomieniach do poszczególnych kontroli uszczegółowiano o: przygotowanie oryginałów faktur będących przedmiotem inwestycji; aktualnej ewidencji środków trwałych potwierdzających zaewidencjonowanie nieruchomości / ruchomości;

Kontrole te zostały przeprowadzone na podstawie pisemnego upoważnienia nr 1/2018 z dnia 3 września 2019 r. (szerzej opisanego w pkt. 11 niniejszego wystąpienia pokontrolnego), ważnego do 31 grudnia 2030 r.³² Dodatkowo zostały wystawione zlecenia kontroli u konkretnego przedsiębiorcy. Pracownicy wyznaczeni do przeprowadzenia kontroli złożyli oświadczenia o braku konfliktu interesów. Przedsiębiorców poinformowano o terminie planowanej kontroli pisemnymi zawiadomieniami (wysłanymi na co najmniej pięć dni roboczych przed datą planowanej kontroli w przypadku kontroli planowych, a jeden dzień w przypadku kontroli doraźnej). W żadnej z przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono wystąpienia jakichkolwiek „niezgodności”. Nie wydano zaleceń pokontrolnych. Kontrole udokumentowano protokołami, które podpisali kontrolujący i kontrolowani. Sporządzono dokumentację fotograficzną, przyjęto pisemne oświadczenie przedsiębiorcy o nienakładaniu się finansowania i zestawienie środków trwałych. Dołączono kopie dowodów OT (przyjęcia środka trwałego), fotografie faktur opisanych w zakresie współfinansowania wydatków ze środków budżetu państwa. Ostateczni odbiorcy nie zgłosili zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 898-934)

14. Pośrednik Finansowy realizował – ustalony w § 8 ust. 4 pkt 1 umowy z BGK i w pkt. VIII.2 *Metryki Instrumentu Finansowego* – obowiązek monitorowania nowo utworzonych i / lub utrzymanych miejsc pracy u ostatecznych odbiorców, poprzez zebranie stosownych informacji o deklaracjach przedsiębiorców w tym zakresie w ramach naboru wniosków o udzielenie pożyczki oraz egzekwowanie złożenia stosownych oświadczeń pożyczkobiorców o utworzonych miejscach pracy i okresie zatrudnienia po 24 miesiącach od zakończenia rzeczowej realizacji projektu³³.(akta kontroli str. 27, 69-70, 162-165, 183-186)

Według danych dotyczących 102 objętych analizą pożyczek, w przypadku których na dzień 31 marca 2023 r. upłynęło co najmniej 24 miesiące od zakończenia rzeczowej realizacji projektu (poniesienia ostatniego wydatku), pożyczkobiorcy na etapie składania wniosków o pożyczkę zadeklarowali utworzenie 139 nowych i utrzymanie kolejnych 162 miejsc pracy. Z danych przekazanych przez przedsiębiorców (w jednym przypadku telefonicznie), którym udzielono 99 (97,1%) z tych pożyczek, wynikało, że utworzyli oni 87 nowych i utrzymali 149 kolejnych miejsc pracy (co stanowiło odpowiednio 64,9% i 92,0% miejsc zadeklarowanych). Danych nie uzyskano od trzech pozostałych przedsiębiorców, którzy deklarowali utworzenie pięciu nowych miejsc pracy. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *dwóch klientów spłaciło pożyczki przed terminem, umowy wygasły i nie mieliśmy prawnej możliwości egzekwowania oświadczenia, a kolejny klient zamknął działalność gospodarczą, co w jednoznaczny sposób wskazuje, że miejsc pracy nie mógł utworzyć.*

Odnosnie sposobu monitorowania tworzenia / utrzymania miejsc pracy, Prezes Zarządu m.in. wyjaśnił: *co do zasady przed upływem 24 miesięcy od zakończenia rzeczowej realizacji projektu był wysyłany do przedsiębiorcy wzór oświadczenia o utworzonych / utrzymanych stanowiskach pracy. Klient wypełniał i odsyłał podpisany dokument z podaną datą na dzień wypełniania oświadczenia. W stosunku do Klientów, którzy nie dostarczyli oświadczeń były podejmowane działania przypominające. [...] żaden klient nigdy nie złożył oświadczenia bez przypomnienia ze strony Funduszu. Klienci po prostu o tym nie pamiętali, ale nigdy też nie mieli problemu z jego wypełnieniem po kontakcie z nimi [...].*

Prezes Zarządu stwierdził, że *Fundusz Wschodni odpowiedzialny był za monitorowanie liczby utworzonych / utrzymanych miejsc pracy. Deklaracje to były plany przedsiębiorców. Umowa z Pożyczkobiorcami nie zawierała sankcji za mniejszą / większą liczbę utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy, w związku z powyższym Fundusz nie podejmował żadnych innych działań poza pozyskiwaniem oświadczeń.* (akta kontroli str. 698-704, 948-952)

---

weryfikację zabezpieczeń pożyczki, udostępnienie przedmiotów zabezpieczeń; weryfikację informacji umieszczonej w obszarze działalności lub przedmiotach (zał. nr 6 do umowy).

³² Do przeprowadzenia tych kontroli upoważnieni zostali Prezes i Wiceprezes Zarządu Funduszu Wschodniego Sp. z o.o. oraz doradca biznesowy zatrudniony w tej Spółce.

³³ Wymóg złożenia oświadczeń pożyczkobiorców o utworzonych miejscach pracy i okresie zatrudnienia po 24 miesiącach od zakończenia rzeczowej realizacji projektu został ustalony w *Metryce nr 2 Instrumentu Finansowego* (pkt VIII ppkt 2 lit. c) stanowiącej załącznik nr 15 do umowy z BGK, po jej zmianie aneksem nr 1 z 16 kwietnia 2020 r. Wcześniej obowiązywał termin *po 24 miesiącach od udzielenia wsparcia* i taki termin pozostał w *Karcie Produktu* (pkt I ppkt 11) stanowiącej załącznik nr 16 do umowy z BGK. Według korespondencji mailowej pracownika Spółki z BGK (z dnia 27 października 2020 r.) dane należało zbierać „zgodnie z aktualną metryką”.

15. Do dnia 31 marca 2023 r. rozwiązane zostały dwie umowy pożyczki (z 136 zawartych). Pośrednik Finansowy – na podstawie § 14 ust. 6 umowy pożyczki, po uprzednim przesłaniu upomnień i wezwań do zapłaty – złożył pisemne oświadczenia o wypowiedzeniu tych umów, w związku z zaległościami w spłacie zaciągniętych zobowiązań. W obu przypadkach wezwano dłużnika głównego i poręczyciela do wykupu weksła, po czym wystąpiono na drogę postępowania sądowego i uzyskano nakazy zapłaty żądanych kwot. Dotyczyło to umów o nr.:

- 2218004 z 18 stycznia 2019 r. z pożyczką 500.000 zł na uruchomienie miejsca do organizowania imprez integracyjnych z możliwością zakwaterowania, na terenie byłej kopalni torfu prowadzonej przez wnioskodawcę. Spłaty rat pożyczki ustały całkowicie z dniem 2 listopada 2021 r. W sprawie tej nakaz zapłaty uprawomocnił się³⁴ i podjęte zostały czynności przez komornika sądowego, przy czym do Spółki wpłynęła informacja o otwarciu (5 lipca 2022 r.) postępowania restrukturyzacyjnego wobec dłużnika. Na 31 marca 2023 r., zaległości wynosiły 453.459 zł, z tego 392.978 zł przeterminowanych rat kapitałowych, a pozostałą część tej kwoty stanowiły przeterminowane raty odsetkowe, odsetki umowne i odsetki karne;
- 2218128 z 19 marca 2021 r. z pożyczką 30.000 zł na odnowienie zabytkowego autobusu, mającego służyć do zwiedzania z przewodnikiem – przejazdów po Białymstoku, do miejscowych atrakcji i szlakami tematycznymi. Spłaty rat pożyczki ustały całkowicie z dniem 6 czerwca 2022 r.³⁵ W sprawie tej – postanowieniem z 4 stycznia 2023 r. – Sąd Rejonowy w Białymstoku oddalił wniosek o nadanie klauzuli wykonalności wydanemu nakazowi zapłaty, gdyż orzeczenie to nie było prawomocne. Na 31 marca 2023 r., zaległości wynosiły 32.553 zł, w tym: 26.722 zł przeterminowanych rat kapitałowych i 5.831 zł odsetek karnych.

Pozostałe umowy obowiązywały, a pożyczki były spłacane. Działania windykacyjne polegające na wystawianiu upomnień lub wezwań do zapłaty zostały podjęte w stosunku do spłat niektórych rat pożyczek z pięciu umów (w tym dwóch wyżej opisanych)³⁶. Rezultaty, przeprowadzonej na losowej próbie 27 umów, analizy terminowości spłat rat pożyczek oraz działań podejmowanych w przypadku opóźnień spłaty poszczególnych rat, szerzej opisano w pkt. 12 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 568-569, 935-942)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zarząd Spółki nie zaktualizował, zamieszczonych na stronie internetowej Spółki³⁷, *regulaminu udzielania pożyczek* oraz załącznika nr 5 do tego regulaminu (*Karta produktu nr 2 Pożyczka na Rozwój Turystyki*), mimo zmian w umowie z BGK polegających na przedłużeniu czasu obowiązywania rozwiązań mających na celu ograniczenie potencjalnych skutków gospodarczych epidemii Covid-19.

Jeszcze w trakcie kontroli NIK (24 maja 2023 r.) na stronie internetowej Spółki wymienione dokumenty pozostawały w wersji ustalonej 16 kwietnia 2020 r., według której rozwiązania te miały obowiązywać do 31 grudnia 2020 r. Nie obejmowały one zmian wynikających z aneksu nr 2 z 31 grudnia 2020 r. do umowy z BGK. Aneks ten nadano nowe brzmienie załącznikowi nr 15 do umowy (*Metryce nr 2 Instrumentu Finansowego Pożyczka na rozwój Turystyki*) oraz załącznikowi nr 16 do umowy (*Karcie Produktu nr 2*), co skutkowało m.in. przedłużeniem – do czasu odwołania stanu epidemii przez właściwe organy władzy publicznej – m.in. okresu stosowania:

- a) do nowo udzielonych jednostkowych pożyczek – obniżonego o połowę oprocentowania podstawowego pożyczki udzielanej na zasadach korzystniejszych niż rynkowe, które wyjściowo było równe stopie bazowej KE, a w przypadku MŚP mającego status Miejsca Przyjaznego Rowerzystom w ramach Wschodniego Szlaku Rowerowego GreenVelo oraz przedsiębiorstw start-up – równe połowie wartości

³⁴ Postanowieniem sygn. akt VII GNc 35/22 z 12 maja 2023 r., Sąd Okręgowy w Białymstoku VII Wydział Gospodarczy odrzucił zarzuty pozwanych od nakazu zapłaty wydanego 8 lutego 2022 r.

³⁵ Wystąpienie na drogę sądową poprzedziło także zawarcie 31 marca 2022 r. przez Pośrednika Finansowego z pożyczkobiorcą (na jego wniosek) pisemnego porozumienia w sprawie spłaty zadłużenia. Jednak dłużnik nie wywiązał się z zobowiązań do spłaty zadłużenia (29.554,70 zł), przy stałym oprocentowaniu 6,85% w skali roku, w 10 równych ratach.

³⁶ Dotyczy umów o nr.: 2218004, 2218114, 2218115, 2218118, 2218128.

³⁷ <https://www.funduszwschodni.pl/nasze-pożyczki/pożyczka-na-rozwoj-turystyki/>.

stopy bazowej KE (pkt VI, ppkt 7 zmienionej *Metryki nr 2* oraz pkt V ppkt 6 *Karty Produktu nr 2*),

- b) możliwości dwukrotnego udzielenia – w uzasadnionych przypadkach – karencji dodatkowej lub wakacji kredytowych (pkt II, ppkt 15 zmienionej *Metryki nr 2* oraz pkt I ppkt 10 *Karty Produktu nr 2*).

Stanowiło to niedopełnienie wymogu zapisanego w pkt. 4 ppkt. 2 załącznika nr 9 do umowy z BGK, zobowiązującego do stworzenia i bieżącej aktualizacji podstrony / zakładki na stronie internetowej Pośrednika Finansowego.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że *aneks do umowy z BGK zmieniający Kartę Produktu [...] został podpisany 31 grudnia 2020 r. Sylwester jest dniem specyficznym – tego dnia biuro Funduszu było zamknięte. Niemniej, w tym dniu Zarząd Funduszu wprowadził zmiany do regulaminu uwzględniające ww. aneks. Od tego dnia został więc zmieniony regulamin i Fundusz stosował się do niego. Niestety, ze względu na specyfikę Sylwestra, Zarząd podejmując uchwałę spotykał się poza biurem i w wyniku nieporozumienia zmieniony regulamin nie został przesłany pracownikowi do aktualizacji strony internetowej. Po powrocie do pracy w Nowym Roku poprawiony regulamin został zarchiwizowany w dokumentach zarządu (zdarzenie miało miejsce, ze względu na przerwę noworoczną, kilka dni po podjęciu uchwały o zmianie regulaminu). Ponieważ praktyka związana z publikowaniem regulaminów jest taka, że niezwłocznie po podjęciu uchwały jest on wysyłany w celu aktualizacji strony www, byliśmy przekonani, że ta zmiana została opublikowana. Dopiero kontrola NIK wykazała nieścisłość pomiędzy obowiązującym regulaminem a tym opublikowanym na stronie www.*

(akta kontroli str. 100-103, 151-192, 391-446, 488-530, 579-603, 689-695)

2. W Spółce nie odnotowywano dat wpływu wniosków o udzielenie *Pożyczki na Rozwój Turystyki* oraz innych dokumentów wymaganych umową pożyczki, w tym dotyczących jej rozliczenia³⁸. Uniemożliwiało to bieżące monitorowanie oraz dokonanie pełnej i rzetelnej oceny terminowości działań Spółki i pożyczkobiorców. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *w przypadku, gdy data na wniosku o pożyczkę była zbieżna z datą złożenia tego wniosku do Funduszu to przyjmowaliśmy, że data na wniosku to data złożenia. Tak było we wszystkich przypadkach udzielanych pożyczek.*

Przy założeniu, że wnioski złożono w dacie ich sporządzenia, w trzech z pięciu szczegółowo analizowanych spraw (z lat 2019–2021), decyzje o udzieleniu pożyczki zostały podjęte z przekroczeniem – ustalonego w § 14 ust. 1 *Regulaminu udzielania pożyczek* – terminu 14 dni roboczych (tj. w sprawach zakończonych podpisaniem umów o nr.: 2218076, 2218133 i 2218136). Podjęcie takiej decyzji (przez Komitet Kredytowy w formie pisemnej oferty udzielenia pożyczki) nastąpiło bowiem kolejno po upływie 22, 28 i 17 dni roboczych. Prezes Zarządu m.in. wyjaśnił: *staramy się, aby decyzje były podejmowane szybko i bez zbędnej zwłoki [...] jednak w przypadku, gdy informacje podane we wniosku lub w załącznikach nie pozwalają na kompleksową ocenę ekonomiczno-finansową, Wnioskodawca proszony jest o uzupełnienie informacji. Przeważnie są to informacje / dokumenty, o których w momencie przyjmowania wniosku nie wiemy (pytania pojawiają się w trakcie analizy). W przypadku pożyczek o nr. 2218076 i 2218076, w trakcie analizy wniosku pojawiła się potrzeba dostarczenia przez klienta dodatkowych informacji. Po dostarczeniu wszystkich danych zostały podjęte decyzje pożyczkowe, a wydłużenie terminu (odpowiednio o osiem i 14 dni roboczych) wynikało z konieczności dostarczenia przez klienta dodatkowych dokumentów. Natomiast w przypadku pożyczki nr 2218136 [...] analiza wniosku została wydłużona o trzy dni robocze ze względu na duże obciążenie pracą w Funduszu (okres wakacyjny). Zgodnie z § 14 pkt 4 regulaminu, termin 14 dni roboczych w uzasadnionych przypadkach może ulec wydłużeniu i w naszej ocenie zaszła taka okoliczność.*

(akta kontroli str. 570-578, 632-646, 689-695)

3. Zastosowany w Spółce sposób prowadzenia naboru wniosków o udzielenie pożyczki nie w pełni odpowiadał wymogowi ustalonymu w § 7 ust. 2 umowy z BGK, w myśl którego *wyбір ostatecznych odbiorców dokonywany jest w sposób przejrzysty, obiektywnie*

³⁸ Dotyczyło to całego okresu realizacji umowy wdrażania i zarządzania przedmiotowym *Instrumentem Finansowym*.

uzasadniony i nie może prowadzić do powstania konfliktu interesów. W Spółce nie udokumentowano bowiem wpływu negatywnie rozpatrzonych wniosków o udzielenie pożyczki ani przyczyn takiego rozpatrzenia tych wniosków, chociaż – w świetle wyjaśnień Prezesa Zarządu – liczba zainteresowanych pożyczką przedsiębiorców przewyższała liczbę udzielonych pożyczek. Wynikało to z przyjętego niesformalizowanego sposobu przyjmowania wniosków. Prezes Zarządu wyjaśnił, że mając na uwadze fakt, że wypełnienie wniosku, wymaganych załączników oraz skompletowanie dokumentów przez przedsiębiorcę zajmuje kilka dni i dodatkowo nie gwarantuje kompletności oraz poprawności dokumentacji, Fundusz przyjął proklientowski model działania. [...] aplikacja do Pożyczki na Rozwój Turystyki jest „podwójnie skomplikowana” z poziomu klienta. Jej specyfika polega na tym, że z jednej strony jest to aplikacja kredytowa, gdzie klient musi udowodnić Funduszowi zdolność i wiarygodność kredytową. Z drugiej natomiast pojawiają się dodatkowe wymagania / dokumenty wynikające z faktu, że jest to pożyczka preferencyjna (pomoc de minimis). Ogromna liczba klientów, nie jest nawet w stanie samodzielnie przygotować poprawnie dokumentacji. Zespół Funduszu tworzą osoby, które wywodzą się z „biznesu”. Zawsze do klientów podchodziliśmy w sposób, w jaki sami chcielibyśmy być potraktowani. Dlatego przyjęliśmy model preselekcji i standaryzowania transakcji z klientem przed formalnym złożeniem przez niego wniosku. Takie rozwiązanie powoduje, że klienci:

- szybko otrzymują informację zwrotną (czy jesteśmy w stanie udzielić pożyczki, na jakich warunkach itp.);
- ponoszą minimum nakładu czasu i pracy na każdym etapie – wniosek o pożyczkę i wymagane załączniki do wypełnienia to kilkadziesiąt stron do wypełnienia (pomimo, że Fundusz stara się minimalizować ilość dokumentów), a dodatkowo inne dokumenty (np. dokumentacja finansowa itp.) to kolejne kilkadziesiąt / kilkaset stron;
- konsultują z nami swoje wątpliwości, uwagi, sposób wypełnienia dokumentów, a my im służymy pomocą i pomagamy w zawiłościach dokumentacji (coś co dla nas jest proste i oczywiste klientom sprawia ogromne trudności);
- składają wniosek, kiedy mają komplet poprawnie wypełnionych dokumentów, a ich sytuacja została wcześniej przedyskutowana na preKomitęcie Kredytowym.

Należy podkreślić, że pomimo mniej urzędniczego podejścia od klientów wymagaliśmy przy złożeniu wniosku wszelkich niezbędnych dokumentów od strony formalnej. Nasze wsparcie powodowało jednak, że klienci mniej się stresowali, poprawnie wypełniali dokumentację oraz potrafili (przy naszej pomocy) samodzielnie wypełnić dokumentację pożyczkową (brak konieczności ponoszenia kosztów na doradców).

Biorąc pod uwagę proces preselekcji klienta, nie zdarzyło się Funduszowi udzielić negatywnej odpowiedzi na formalnie kompletny wniosek pożyczkowy. Nie oznacza to, że wszyscy klienci, którzy byli zainteresowani pożyczką, ją uzyskali. Główne powody, dla których Fundusz nie był w stanie udzielić pożyczki to: skala inwestycji przewyższała możliwości finansowe i organizacyjne Przedsiębiorcy, nierealność ekonomiczna pomysłu, brak akceptowalnych zabezpieczeń pożyczki, słaba sytuacja finansowa Przedsiębiorcy / potencjalnego Przedsiębiorcy. Zdarzały się również przypadki, kiedy to klient był akceptowalny z poziomu Funduszu, ale nie chciał (choćby mógł) zaakceptować naszych warunków (np. dodatkowego zabezpieczenia pożyczki).

(akta kontroli str. 24, 689-692)

Zdaniem NIK, zastosowany w Spółce sposób prowadzenia naboru wniosków o udzielenie pożyczki nie w pełni odpowiadał wymogowi ustalonym w powołanym wyżej § 7 ust. 2 umowy z BGK, a przy tym nie pozwalał na ustalenie skali zainteresowania pożyczką, liczby wniosków ani przyczyn niezakwalifikowania części z nich do udzielenia pożyczki i uzasadnienia przyczyn odrzucenia.

4. Pośrednik Finansowy do 22 czerwca 2023 r. nie wywiązał się z – wynikającego z § 3 pkt 19 umowy z BGK oraz pkt VII ppkt 2 lit. c i e załącznika nr 2 do tej umowy – obowiązku zgłoszenia informacji o zwiększeniu wartości pomocy de minimis³⁹, której wielkość

³⁹ Czynności w tym zakresie – za pośrednictwem systemu SHRIMP2 – realizował pracownik Działu Prawno-Administracyjnego.

wzrosła w związku z aneksowaniem (30 marca 2020 r.) umów pożyczek nr 2218001 i nr 2218013, skutkującym zawieszeniem spłat rat pożyczek (od 30 marca do 31 sierpnia 2020 r.) i zmniejszeniem ich oprocentowania. W pierwszym przypadku wartość pomocy brutto – według zaświadczeń wydanych przez Spółkę z datą 30 marca 2020 r. – wzrosła z 6.728,07 do 11.486,87 euro, a w drugim – z 6.829,41 do 9.790,28 euro. Prezes Zarządu wyjaśnił, że *aneksy [...] zostały podpisane 30 marca 2020 r. Był to bardzo specyficzny okres – z jednej strony apogeum pandemii Covid 19 (częściowo praca zdalna, stres związany z potencjalną chorobą). Z drugiej natomiast, okres najbardziej intensywnej pracy w Funduszu – dynamiczne zmiany w Metrykach Produktu (nie tylko Pożyczki na Rozwój Turystyki), ogromne ilości aneksów umów (dodatkowe karencje, wakacje kredytowe, obniżenia oprocentowania, zmiany harmonogramów). Dodatkowo środki z wielu programów pożyczkowych zostały przekształcone na pożyczki płynnościowe wspierające utrzymanie firm. Ilość zadań, które stanęły przed nami była ogromna – żadna organizacja w kraju nie była na to przygotowana. Zdawaliśmy sobie sprawę, że specyfika takiej pracy może spowodować drobne błędy – i faktycznie w przypadku ww. pożyczek taki błąd nastąpił. W trakcie kontroli NIK, po wykryciu błędu został on naprawiony.*

NIK zauważa, że w zaistniałej sytuacji doszło także do naruszenia § 8a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych⁴⁰, w którym ustalono 7-dniowy termin na zaktualizowanie danych o udzielonej pomocy w przypadku zmiany jej wartości. (akta kontroli str. 21, 68, 943-952)

5. Spółka nie w pełni wywiązywała się z obowiązku dochodzenia roszczeń z tytułu udzielonych pożyczek⁴¹, ustalonego w § 12 umowy z BGK i uszczegółowionego w załączniku nr 5 do tej umowy. Z analizy terminowości spłat pożyczek – opartej na losowo wybranej próbie 27 umów (stanowiącej 20% ogółu zawartych umów), którymi udzielono pożyczek o łącznej wartości 3.643.542 zł – wynikało, że pomimo wystąpienia opóźnień w spłacie niektórych rat siedmiu z tych pożyczek, nie zostały wysłane upomnienia lub wezwania do zapłaty, wymagane § 1 ust. 2 i 5 stosowanej przez Spółkę wewnętrznej procedury windykacji⁴². I tak nie wystawiono:
- upomnień, mimo dokonania wpłat 51 rat wynikających z siedmiu umów po upływie powyżej 30 dni od dnia terminu płatności (opóźnienia przy wpłacie poszczególnych rat wyniosły od 32 do 89 dni), co było niezgodne z § 1 ust. 2 powołanej procedury dochodzenia wierzytelności, a dotyczyło to umów o nr.: 2218017 (rata XII 2020), 2218059 (raty II, IV, V, VIII, IX, X i XI z 2021 roku oraz raty I, II, IV, V, VII, IX, X, XI i XIII z 2022 roku), 2218067 (raty VI i XII z 2021 roku), 2218084 (raty VI, VII, VIII, IX i XI z 2022 roku oraz raty II i III z 2023 roku), 2218088 (raty V, X, XI i XII z 2021 roku, raty I, V, VIII, IX, X i XII z 2022 roku oraz raty II i III z 2023 roku), 2218092 (raty VI, VII, VIII, IX, X, XI i XII z 2022 roku oraz raty I, II i III z 2023 roku), 2218103 (raty XI i XII z 2022 roku oraz rata III z 2023 roku);
  - wezwań do zapłaty, mimo braku wpłat trzech rat wynikających z dwóch umów po upływie powyżej 90 dni od dnia terminu płatności (opóźnienia przy wpłacie poszczególnych rat wyniosły od 95 do 97 dni), co było niezgodne z § 1 ust. 5 powołanej procedury dochodzenia wierzytelności, a dotyczyło to umów o nr.: 2218059 (raty VI i VII z 2022 roku), 2218088 (rata I z 2023 roku). (akta kontroli str. 30, 85-92, 799-897)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że *terminy określone w procedurze windykacyjnej to terminy instrukcyjne. Określają one okresy, w których osoby odpowiedzialne powinny podjąć określone działania. Jednak sytuacje klientów są bardzo indywidualne, co powoduje, że po konsultacjach z Zarządem Funduszu mogą być określone inne terminy działania. W związku z powyższym w opinii Zarządu [...] spółka wywiązuje się ze wszystkich wymogów określonych w § 12 Umowy z BGK i uszczegółowionych w załączniku nr 5*

⁴⁰ T.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1871, ze zm.

⁴¹ Zadania w tym zakresie realizowane były przez pracownika Działu Prawno-Administracyjnego.

⁴² Stosownie do postanowień pkt. 3.3 załącznika nr 5 do umowy z BGK, dochodzenie wierzytelności jest prowadzone przez Pośrednika Finansowego w sposób zgodny z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, umową oraz zgodnie ze stosowanymi przez Pośrednika Finansowego procedurami dotyczącymi dochodzenia wierzytelności przez Pośrednika Finansowego od jego klientów.

do niniejszej umowy. Zgodnie z zapisami ww. umowy Fundusz powinien wykonywać czynności windykacyjne zgodnie ze swoimi procedurami dotyczącymi dochodzenia wiarygodności. W naszej opinii Fundusz wykonuje powyższe działania. Na podstawie jakości portfela pożyczkowego oraz faktu, że przedsiębiorcy wskazani w pytaniu nie wykazują na dzień dzisiejszy istotnych opóźnień można stwierdzić, że procedura windykacyjna w Funduszu funkcjonuje prawidłowo. Dopiero odpowiadając na Państwa pytanie uświadomiliśmy sobie, że jako cały zespół Funduszu wypracowaliśmy doskonały model negocjacyjno-restrukturyzacyjno-windykacyjny, który z perspektywy czasu zdał egzamin. W wielu wspomnianych pożyczkach mogliśmy nawet wypowiedzieć umowy pożyczek (zgodnie z warunkami umowy pożyczki) ale podchodząc racjonalnie do każdego przedsiębiorcy udało się nam doprowadzić do ustabilizowania ich sytuacji finansowej.

(akta kontroli str. 948-952)

III. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Aktualizowanie na bieżąco informacji o warunkach udzielanych pożyczek, zamieszczanych na stronie internetowej Spółki.
2. Dokumentowanie dat wpływu do Spółki wniosków o udzielenie pożyczki oraz przypadków ich negatywnego rozpatrzenia.
3. Zgłaszanie zmian wartości pomocy *de minimis* z zachowaniem obowiązujących terminów.
4. Wysyłanie upomnień i wezwań do zapłaty w terminach określonych procedurą windykacyjną przyjętą w Spółce.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

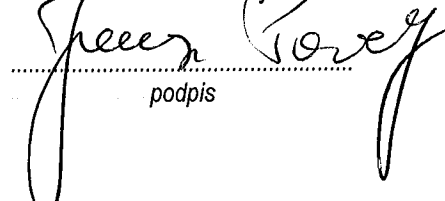
Białystok, 28 sierpnia 2023 r.

Kontroler
Stanisław Żukowski
główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku

Janusz Pawelczyk

.....
podpis